

Załącznik
do UCHWAŁY Nr
RADY POWIATU MIŃSKIEGO
z dnia 19 grudnia 2023 roku

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Opracowanie:

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Mińsku Mazowiecki**

SPIS TREŚCI

	Wstęp
I	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej
II	Podstawy Prawne Programu
III	Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim w latach 2018-2020
IV	Diagnoza systemu Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim
V	Usamodzielnienie Wychowanków
VI	Analiza SWOT
VII	Analiza i wnioski
VIII	Finansowanie programu
IX	Beneficjenci i realizatorzy programu
X	Struktura celów i kierunki działań
XI	Harmonogram działań w ramach Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
XII	Monitoring i ewaluacja
XIII	Zakończenie

WSTĘP

Program rozwoju pieczy zastępczej służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

Program został przygotowany przede wszystkim w oparciu o diagnozę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Mińskiego w latach 2021-2023 oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano m.in.: sprawozdania rzeczowo finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz sprawozdania i informacje własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Celem Programu jest rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie Powiatu Mińskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym należytej opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, jak również organizowanie różnorodnych form wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. Program jest ponadto kontynuacją działań podjętych w „Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Mińskim na lata 2021 – 2023”.

Niniejszy program swoimi założeniami wpisuje się w Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Mińskiego na lata 2023 – 2030. Cel strategiczny 1: Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, Cel operacyjny1: Pomoc rodzinom w kryzysie, zapewnienie pieczy i wsparcia dzieciom pozbawionym opieki. Cel operacyjny 3: Pomoc wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Opracowanie i realizacja powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez ustawodawcę. Program zawiera w sobie cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane przez organizatora pieczy zastępczej, uwzględniając przy tym potrzeby rodzin zastępczych i ich podopiecznych.

Ponadto wskazuje na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin biologicznych przeżywających trudności.

Program wskazuje także konieczność podnoszenia kompetencji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, celem aktualizacji i poszerzenia wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy z rodziną.

I. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim, jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim działa jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej na mocy Zarządzenia Starosty Mińskiego Nr 73/11 z dnia 10 października 2011 roku.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim, zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę,

- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
- wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 zadanie organizacji pieczy zastępczej należy do powiatu. Z kolei rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, **opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Jest także zobowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. **Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy** w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi **rejestr** osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej spokrewnionej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Rejestr danych zawiera:

- imię i nazwisko,
- datę urodzenia,
- obywatelstwo,
- adres miejsca zamieszkania,
- stan cywilny,
- wykształcenie,
- zawód,
- miejsce pracy,
- źródła dochodu,
- dane o warunkach mieszkaniowych,
- dane niezbędne do stwierdzenia, że osoba może sprawować właściwą opiekę nad dzieckiem, wynikające z zaświadczenia lekarskiego oraz opinii, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 5;
- zakres ukończonych szkoleń;
- liczbę umieszczonych dzieci i osób, o których mowa w art. 37 ust. 2;
- informację o pełnieniu przez rodzinę zastępczą zawodową funkcji pogotowia rodzinnego lub funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.

Zgodnie z art. 132 ustawy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje **oceny rodziny** zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy, w konsultacji w szczególności z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka. Pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej niż co 3 lata.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje także **oceny sytuacji dziecka** umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka w celu:

- ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;

- analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- modyfikowania planu pomocy dziecku;
- monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej;
- informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016r. – Prawo oświatowe, przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Zgodnie z art.130 organizator rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka dokonuje na posiedzeniu z udziałem:

- odpowiednio rodziną zastępczą albo prowadzącym rodzinny dom dziecka;
- pedagogiem;
- psychologiem;
- właściwym asystentem rodziny;
- przedstawicielem ośrodka adopcyjnego;
- koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej;
- rodzicami dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej.

Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele:

- sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- ośrodka pomocy społecznej,
- Policji,
- ochrony zdrowia,
- instytucji oświatowych,
- organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka,
- osoby bliskie dziecku.

Zgodnie z art.131 Ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzana w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu.

II. Podstawy prawne programu

Podstawę prawną opracowania Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 - 2026 stanowi art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 – 2026 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej;
- Konwencję o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku;
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;

oraz akty prawa miejscowego:

- Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Mińskiego na lata 2023 – 2030.
- uchwałę Rady Powiatu Mińskiego nr XXI/255/21 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków w umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej
- Regulamin i Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim.

Nadrzędnym aktem prawa Rzeczypospolitej Polskiej jest Konstytucja, która w art. 48 wskazuje prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, a także wolności jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej mają obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Regulacje dotyczące opieki i wychowania dziecka poza rodziną biologiczną zawarte są w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należą:

1. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

2. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.
3. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.
4. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.
5. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
6. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - 1) grup wsparcia,
 - 2) specjalistycznego poradnictwa.
7. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.
8. Wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.
9. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.
10. Finansowanie:
 - 1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - 2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - 3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
11. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy.
12. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1
2. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.
3. Finansowanie:
 - a) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,
 - b) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych,
 - c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne - dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych;

Powiat realizuje ww. zadania za pośrednictwem organizatora pieczy zastępczej, którym zgodnie z Zarządzeniem Nr 73/2011 Starosty Mińskiego z dnia 10 października 2011 roku na terenie Powiatu Mińskiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim

III. Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim w latach 2021-2023

Głównym celem programu był rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie powiatu mińskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla usamodzielnianych przez wspieranie procesu usamodzielnienia oraz organizowanie różnorodnych form wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. By móc skutecznie realizować główny cel programu określono cele szczegółowe:

- doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy z rodziną naturalną;
- pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych;
- podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej;
- wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie mińskim.

Zadania określone w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 przyjętym Uchwałą Nr XVII/211/20 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 17 grudnia 2020r. w przeważającej części zostały zrealizowane w zakresie określonym przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewniono pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zarówno na terenie powiatu mińskiego, jak i na terenie innych powiatów.
2. Zapewniono rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji oraz pomoc i wsparcie w ramach funkcjonującej grupy wsparcia i rodzin pomocowych.
3. Prowadzono nabory kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Kwalifikowano kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawano zaświadczenia kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
5. Organizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
6. Prowadzono poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
7. Zapewniano pomoc prawną osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
8. Dokonywano okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz okresowych ocen rodzin zastępczych.
9. Zgłaszano do ośrodków adopcyjnych informację o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
10. Rodziny zastępcze otrzymały przysługujące im świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej, a rodziny zawodowe i prowadzący rodzinne domy dziecka otrzymywały wynagrodzenie i pozostałe świadczenia przysługujące zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
11. Zapewniono środki na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej tj. trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu mińskiego oraz środki finansowe związane z pokrywaniem wydatków na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.
12. Zapewniono środki na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych oraz zapewniono wsparcie dla osób usamodzielnianych w formie poradnictwa, pomocy w uzyskaniu zatrudnienia i poprawy warunków mieszkaniowych.
13. Sporządzano okresowe i jednorazowe sprawozdania z zakresu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej i przekazywano je właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

IV. Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim.

Dziecku pozostawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Stanowiąc bliskie dziecku środowisko, pozwala nawiązać nowe, a czasem jedyne więzi emocjonalne, a tym samym zapobiec negatywnym dla rozwoju dziecka skutkom sieroctwa. Zadaniem rodzinnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź do momentu przysposobienia lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno przede wszystkim zapewniać dziecku możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych w sytuacji gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zaspokoić. Piecza zastępcza powinna: przygotować dziecko do odpowiedzialnego i samodzielnego życia oraz pokonywania trudności życiowych; wpajać prawidłowe normy funkcjonowania w społeczeństwie; podtrzymywać kontakty z rodziną i rówieśnikami. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku kontynuowania nauki – nie dłużej niż do 25 roku życia. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej powinni mieć świadomość czasowości opieki nad dzieckiem oraz brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziną zastępczą może zostać małżeństwo lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Osoby, które pełnią funkcję rodziny zastępczej powinny dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej; mieć pełnię władzy rodzicielskiej; wypełniać obowiązek alimentacyjny (w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego; mieć pełną zdolność do czynności prawnych; być zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co należy potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem lekarskim i pozytywną oceną predyspozycji i motywacji sporządzoną przez psychologa oraz nie figurować w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Rodzice zastępczy powinni zapewnić dziecku odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:

- rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
- właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
- wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

W systemie pieczy zastępczej wyróżnia się pieczę zastępczą instytucjonalną i rodzinną.

Rodzinną pieczę zastępczą jest realizowana w dwóch formach, tj.:

- Rodzina zastępcza;
- Rodzinny dom dziecka.

Wyróżnia się trzy typy rodzin zastępczych:

- **Rodzina zastępcza spokrewniona** - tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka, przysługują jej świadczenia finansowe na utrzymanie dziecka;
- **Rodzina zastępcza niezawodowa** - tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, przysługują jej świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka, w rodzinie zastępczej niezawodowej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa);
- **Rodzina zastępcza zawodowa** - tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, oprócz świadczenia pieniężnego na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka otrzymuje także wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa). Rodzina zastępcza

zawodowa może działać również, jako:

- **rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** - przyjmuje dziecko: na podstawie orzeczenia sądu; w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną; na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby; w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie;
- **rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna** - umieszcza się w niej w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie art. 6 pkt 9 ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki z dziećmi.

Obok rodziny zastępczej drugą formą rodzinnej pieczy zastępczej jest **rodzinny dom dziecka**. Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W tym samym czasie może w nim przebywać nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

Pieczka zastępcza instytucjonalna realizowana jest w ramach placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo- terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych. Ze względu na specyfikę, wyróżnia się następujące rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- typu socjalizacyjnego;
- typu interwencyjnego;
- typu specjalistyczno-terapeutycznego;
- typu rodzinnego

1. Rodzinna Piecza Zastępcza w Powiecie Mińskim

1.1 Rodziny spokrewnione

Poniższa tabela wykazuje liczbę spokrewnionych rodzin zastępczych oraz liczbę umieszczonych w tych rodzinach dzieci w latach 2021 – 2023r.

Rok	Liczba rodzin narastająco	Liczba rodzin stan na 31.12	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	84	73	106	93
2022	84	74	106	94
2023	81 (stan na 30.06.2023r.)	78 (stan na 30.06.2023r.)	100 (stan na 30.06.2023r.)	97 (stan na 30.06.2023r.)

Źródło: opracowanie własne

Jest to najliczniejszy typ rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu Mińskiego.

1.2 Rodziny niezawodowe

Poniższa tabela wykazuje liczbę niezawodowych rodzin zastępczych oraz liczbę umieszczonych w tych rodzinach dzieci w latach 2021 – 2023r.

Rok	Liczba rodzin narastająco	Liczba rodzin stan na 31.12	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	55	48	66	58
2022	59	50	72	61
2023	55 (stan na 30.06.2023r.)	47 (stan na 30.06.2023r.)	66 (stan na 30.06.2023r.)	55 (stan na 30.06.2023r.)

Źródło: opracowanie własne

1.3 Rodziny zawodowe w Powiecie Mińskim.

Poniższa tabela wykazuje liczbę zawodowych rodzin zastępczych oraz liczbę umieszczonych w tych rodzinach dzieci w latach 2021 – 2023r.

Rok	Liczba rodzin narastająco	Liczba rodzin stan na 31.12	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	2	2	7	6
2022	2	1	9	4
2023	2 (stan na 30.06.2023r.)	2 (stan na 30.06.2023r.)	9 (stan na 30.06.2023r.)	9 (stan na 30.06.2023r.)

Źródło: opracowanie własne

1.4 Rodzinne domy dziecka w Powiecie Mińskim.

W rodzinnym domu dziecka można umieścić w tym samym czasie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej pod warunkiem kontynuowania przez nich nauki. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje za pełnioną funkcję comiesięczne wynagrodzenie.

Poniższa tabela wykazuje liczbę rodzinnych domów dziecka oraz liczbę umieszczonych w tych domach dzieci w latach 2021 – 2023 r.

Rok	Liczba rodzinnych domów dziecka narastająco	Liczba rodzinnych domów dziecka stan na 31.12	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	1	1	9	6
2022	1	1	11	9
2023	1 (stan na 30.06.2023r.)	1 (stan na 30.06.2023r.)	12 (stan na 30.06.2023r.)	9 (stan na 30.06.2023r.)

Źródło: opracowanie własne

W analizowanym okresie daje się zauważyć, że wśród rodzinnych form pieczy zastępczej dominują spokrewnione rodziny zastępcze, a ich liczba z roku na rok rośnie.

1.5 Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

W latach 2021 - 2023 w powiecie mińskim liczba dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej utrzymywała się podobnym poziomie. Do najczęstszych przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych zalicza się uzależnienie rodziców od alkoholu, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i pólsieroctwo. Pokazuje to poniższa tabela.

Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w Powiecie Mińskim w latach 2021 – 2023

Przyczyna umieszczenia	Rok		
	2021 (stan na 31.12)	2022 (stan na 31.12)	2023 (stan na 30.06)
Sieroctwo	7	5	5
Pólsieroctwo	23	20	20
Uzależnienie rodziców od alkoholu	91	99	113
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	37	35	21
Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	2	5	0
Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	3	0	0

Źródło: opracowanie własne

Z zebranych danych wynika, że w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu mińskiego w okresie 2021 – 2023 spośród ogółu umieszczonych dzieci przeważały dzieci w grupie wiekowej 7-13 lat. Kolejna dominująca grupa to dzieci od 14 do 17 roku życia i od 18 do 24 roku życia. Wyraźny wzrost liczby dzieci między 2021 rokiem a 2022 i 2023 widoczny jest przede wszystkim w przedziale wiekowym 4-6 lat.

Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim w latach 2021 – 2023

Wiek dzieci	Rok		
	2021 (stan na 31.12)	2022 (stan na 31.12)	2023 (stan na 30.06)
Poniżej 1 roku	3	7	5
Od 1 roku do 3 lat	9	17	16
4-6 lat	20	22	23
7-13 lat	24	46	48
14-17 lat	63	39	43
18-24 lat	44	37	35

Źródło: opracowanie własne

1.6 Szkolenia

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nie rzadziej niż raz w roku przeprowadza szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. W celu uzyskania wstępnej akceptacji umożliwiającej odbycie szkolenia kandydat składa wniosek wraz z wymaganymi oświadczeniami.

Przed rozpoczęciem szkolenia z kandydatami na rodziców zastępczych pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim przeprowadzają analizę sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów. Wstępnej akceptacji kandydatów na szkolenie dokonuje zespół ds. kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze. Kandydaci uczestniczą w szkoleniu, którego program zatwierdzony został przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Liczba osób przeszkolonych w Powiecie Mińskim w latach 2021 - 2023

Rok	Liczba osób przeszkolonych
2021	22
2022	19
2023	0 (stan na 30.06.2023r.).

Źródło: opracowanie własne

1.7 Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne jest realizowane w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim w ramach działalności Specjalistycznej Poradni Rodzinnej i Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego. Specjaliści udzielają wszystkim potrzebującym osobom i rodzinom z terenu powiatu mińskiego porady:

- psychologicznej;
- prawnej;
- terapeuty ds. uzależnień;
- doradcy ds. osób niepełnosprawnych;
- policjanta

W ramach specjalistycznej Poradni Rodzinnej psychologowie udzielają wsparcia psychologicznego korzystając z różnych szkół terapeutycznych; m.in. podejścia poznawczo-behawioralnego, psycho-dynamicznego, terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach, terapii motywującej. Wykorzystywane formy i metody pracy odpowiadają na potrzeby klientów i są dostosowywane do ich możliwości. Na bieżąco uzupełniane są zasoby diagnostyczne. Oferta Poradni, obejmuje psychoedukację, poradnictwo i wsparcie psychologiczne, pomoc w kryzysie i towarzyszenie żałobie - realizowane w spotkaniach indywidualnych, małżeńskich/partnerskich, rodzinnych i grupowych.

Z porad psychologów w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie korzystały:

- rodziny zastępcze,
- wychowankowie rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- osoby z terenu powiatu pruszkowskiego.

Łączna liczba klientów, którzy skorzystali z opieki psychologicznej w latach 2021-2022 wyniosła:

Rok	Liczba osób	W tym rodzin zastępczych	Łączna liczba porad
2021	630	222	3005
2022	376	204	2901

Źródło: opracowanie własne

Porady te dotyczyły między innymi:

- konfliktów z partnerem/ dzieckiem,
- przeżywania śmierci/straty partnera,
- problemów około rozwodowych i związanych z separacją,
- uzależnienia partnera/ bycia współuzależnionym,
- przemocy w rodzinie,
- problemów wychowawcze, w tym zaburzeń zachowania dziecka,
- problemów rodzinnych,
- radzenia sobie z emocjami i stresem,
- pracy nad motywowaniem do nauki,
- konstruktywnego stawiania granic,
- pracy z rodziną w sprawie niewypełnianie obowiązku szkolnego,
- wzmacniania kompetencji rodzicielskich,
- psychoedukacji.

W ramach Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Centrum zatrudnieni są: prawnicy, doradca ds. rodziny, doradca ds. osób niepełnosprawnych, policjant, terapeuta ds. uzależnień, i psychologowie. W latach 2021-2022, podczas pełnienia dyżurów, specjaliści udzielili **2173** porad dotyczących aspektów psychologicznych, terapeutycznych, informacyjnych, edukacyjnych i natury prawnej.

1.8 Współpraca z instytucjami

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Mińsku Mazowieckim aktywnie współdziałała instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji zadań ustawowych są:

- ośrodki pomocy społecznej,
- Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, III Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,

- Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- placówki oświatowe,
- Policja,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulejówku,
- Wydział Polityki Społecznej w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim,
- służba zdrowia,
- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy
- media.

Współpraca z wyżej wymienionymi podmiotami ma na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Dąży ona do stałego współdziałania i jest ukierunkowana na rozwiązywanie problemów i potrzeb zarówno w perspektywie krótko, jak i długoterminowej. Nadal jednak istnieje konieczność zacieśnienia współpracy i wypracowania standardów skutecznej pomocy dzieciom i rodzinom by powstał spójny system wsparcia oraz zintegrowanych działań przy wykorzystaniu kompetencji wszystkich służb.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Powiatu Mińskiego

Zgodnie z podziałem wskazanym w art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej dzielą się na:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć bowiem charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. W realizacji powyższego zadania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ściśle współpracuje z sądem, kuratorami, innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się

pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu rodzinnego. Dziecko może być przyjęte do placówki opiekuńczo- wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego.

Zgodnie z art. 180 pkt. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Placówkę opiekuńczo-wychowawczą, w myśl art. 93 ustawy, prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Stosownie do art. 190 ww. ustawy organy jednostek samorządu terytorialnego mogą zlecać prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej albo osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub pomocy społecznej. Do zlecenia zadań stosuje się ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zlecenie zadania odbywa się po uprzednim przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

W latach 2021-2023 na terenie Powiatu Mińskiego funkcjonowały trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego.

2.1 Dom Dziecka w Falbogach.

Jest to całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, prowadzona przez Powiat Miński. Placówka była przeznaczona dla 30 dzieci a obecnie osiągnęła nowe standardy i jest przeznaczona dla 14 dzieci.

Placówka jest wpisana do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa mazowieckiego.

Dzieci i młodzież przebywające w domu mają do swojej dyspozycji pracownię komputerową, boisko, plac zabaw, sala fitness. Mogą odkrywać zainteresowania i rozwijać swoje pasje od najmłodszych lat.

Zgodnie z Zarządzeniami Starosty Mińskiego w sprawie ustalenia średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2021-2023 wysokość kosztu utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Falbogach kształtowała się następująco:

Wysokość średnich miesięcznych kosztów utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Falbogach w latach 2021 – 2023

Rok	Kwota w zł.
2021	6 521,81
2022	6 436,68
2023	7 022,43

Źródło: opracowanie własne

Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat, z możliwością przedłużenia pobytu do 25 roku życia jednak nie dłużej niż do ukończenia nauki. Placówka ma charakter koedukacyjny.

Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Falbogach w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	19	18
2022	22	22
2023	20 (stan na 30.06.2023r.).	20 (stan na 30.06.2023r.).

Źródło: opracowanie własne

W związku z umieszczeniem liczego rodzeństwa liczba wychowanków umieszczonych w Domu Dziecka w Falbogach przekraczała liczbę miejsc. W okresie dochodzenia do nowych standardów sukcesywnie schodzono z liczby wychowanków umieszczonych w placówce.

2.2 Dom Dziecka w Mińsku Mazowieckim.

Nowy Dom Dziecka w Mińsku Mazowieckim został wybudowany ze środków Powiatu Mińskiego i oddany do użytku 1 stycznia 2020 roku. Docelowo jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego przeznaczoną dla 14 wychowanków. Budynek dostosowany do standardów jakie określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Celem nadrzędnym jest stworzenie przebywającej w domu młodzieży warunki zbliżone do domowych, umożliwienie poznania i wdrożenia się w warunki i zasady właściwie funkcjonującej rodziny. Układ pokoi ma zapewnić wychowankom prywatność, aneks kuchenny z salonem i częścią jadalną ma sprzyjać integracji, samodzielności i odpowiedzialności jak w domu. Wychowankowie posiadają komfortowe warunki do nauki i odpoczynku zamieszkując w dwuosobowych pokojach z łazienkami. Do własnej dyspozycji mają aneks kuchenny z salonem, osobny pokój do nauki, pomieszczenie magazynowo - gospodarze.

Placówka jest wpisana do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa mazowieckiego.

Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Mińskiego w sprawie ustalenia średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w 2020 roku wysokość kosztu utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Mińsku Mazowieckim kształtowała się następująco:

Wysokość średnich miesięcznych kosztów utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Mińsku Mazowieckim w latach 2021 – 2023

Rok	Kwota w zł.
2021	6 370,73
2022	6 087,16
2023	7 265,37

Źródło: opracowanie własne

Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat, z możliwością przedłużenia pobytu do 25 roku życia jednak nie dłużej niż do ukończenia nauki. Placówka ma charakter koedukacyjny.

Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Mińsku Mazowiecki w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	15	13
2022	16	14
2023	16 (stan na 30.06.2023r.).	14 (stan na 30.06.2023r.).

Źródło: opracowanie własne

2.3 Dom Dziecka im. Matki Weroniki w Siennicy.

Jest całodobową placówką opiekuńczo – wychowawczą typu socjalizacyjnego, prowadzoną na zlecenie Powiatu Mińskiego. Placówka wpisana do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa mazowieckiego.

Dom prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Kapucynek Najświętszego Serca Jezusa, dedykowany dla 14 wychowanek: małoletnich dziewcząt i wychowanek, które pomimo osiągnięcia pełnoletności nie czują się w gotowości do podążania samodzielną drogą, chcących przygotować się do dorosłości. Siostry otaczają wychowanki bliskością i zrozumieniem z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych poszczególnych wychowanek, biorąc pod uwagę ich wiek i możliwości. W swojej pracy kierują się zasadą że wszelkie oddziaływania wychowawcze powinny odbywać się w warunkach jak najbardziej zbliżonych do rodzinnych, w atmosferze

akceptacji i miłości, u podstaw której nacisk kładziony jest na budowanie relacji wychowawczej i więzi międzyosobowych.

Zgodnie z Zarządzeniami Starosty Mińskiego w sprawie ustalenia średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2021-2023 wysokość kosztu utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Siennicy kształtowała się następująco:

Wysokość średnich miesięcznych kosztów utrzymania dziecka w Domu Dziecka w Siennicy w latach 2021 – 2023

Rok	Kwota w zł.
2021	3 753,00
2022	3 820,00
2023	4 120,00

Źródło: opracowanie własne

Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat, z możliwością przedłużenia pobytu do 25 roku życia jednak nie dłużej niż do ukończenia nauki. Placówka ma charakter koedukacyjny.

Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Siennicy w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dzieci narastająco	Liczba dzieci stan na 31.12
2021	15	12
2022	18	11
2023	17 (stan na 30.06.2023r.)	15 (stan na 30.06.2023r.)

Źródło: opracowanie własne

2.4 Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Napływ dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Rok	Napływ z			Razem
	rodziny biologicznej	rodzinnnej pieczy zastępczej	instytucjonalnej pieczy zastępczej	
2021	11	1	0	12
2022	6	5	0	11
2023 (stan na 30.06.2023r.)	6	1	0	7

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z powyższą tabelą, w latach 2021 - 2023 największa liczba dzieci została umieszczona w placówkach opiekuńczo wychowawczych bezpośrednio z rodzin biologicznych, przy czym w 2021 roku liczba ta znacząco wzrosła.

Odływ dzieci do 18 roku życia i przyczyny opuszczenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021 – 2023

Rok	Odływ do				Razem
	rodziny biologicznej	rodzinnej pieczy zastępczej	instytucjonalnej pieczy zastępczej	zostały przysposobione	
2021	0	3	0	0	3
2022	5	2	0	0	7
2023 (stan na 30.06.2023r.)	0	0	0	2	2

Źródło: opracowanie własne

W latach 2021-2023, jak obrazuje tabela placówki opiekuńczo-wychowawcze opuściło łącznie 12 dzieci, najwięcej w 2022 roku.

Wiodącą przyczyną opuszczenia placówki było przeniesienie do rodzinnej formy pieczy zastępczej, które dotyczył 5 dzieci. Łącznie 5 dzieci powróciło do rodziny biologicznej i 3 dzieci zostało przysposobionych.

Odływ wychowanków powyżej 18 roku życia i przyczyny opuszczenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021 – 2023.

Rok	Odływ do				Razem
	rodziny naturalnej	założyły własne gospodarstwo domowe	wyjechały za granicę	inne	
2021	0	4	0	3	7
2022	2	0	0	0	2
2023 (stan na 30.06.2023r.)	1	1	0	0	2

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli, łącznie 11 wychowanków powyżej 18 roku życia opuściło placówki w latach 2021-2023, z czego 5 osób założyło własne gospodarstwo domowe, a 3 osoby powróciły do rodziny naturalnej.

Główne przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego na terenie Powiatu Mińskiego w latach 2021 – 2023 przedstawia poniższa tabela.

Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Mińskim w latach 2021 – 2023.

Przyczyna umieszczenia	Rok		
	2021 (stan na 31.12)	2022 (stan na 31.12)	2023 (stan na 30.06)
Uzależnienie rodziców od alkoholu	13	15	24
Przemoc w rodzinie	0	0	0

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	21	19	18
Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	1	0	0
Inne	6	6	0

Źródło: opracowanie własne

Analiza danych pozwala na stwierdzenie, że wiodącą przyczyną umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych była bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, z powodu której w placówkach zostało umieszczonych 58 dzieci. Drugą co do częstości występowania przyczyną było uzależnienie co najmniej jednego z rodziców od alkoholu. Z tego powodu łącznie umieszczono 52 dzieci.

V. Usamodzielnienie wychowanków

Wsparcie udzielane pełnoletnim wychowankom opuszczającym instytucjonalną i rodzinną pieczę zastępczą regulują zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą i placówkę opiekuńczo-wychowawczą, zwaną dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie;

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia. Wysokość przysługującej pomocy wynosi od 1 czerwca 2023 r. wynosi 681 zł miesięcznie.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną - nie mniej niż 4486 zł,
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą:
 - nie mniej niż 8968 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - nie mniej niż 4486 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - nie mniej niż 2244 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż

2039 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 4077 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

W tabeli poniżej zamieszczono dane dotyczące liczby świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 oraz dane dotyczące wysokości przyznanej pomocy.

Liczba świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Osoba usamodzielniana z:	Rok	Liczba świadczeń wypłaconych na		
		kontynuowanie nauki	usamodzielnienie	zagospodarowanie
rodziny spokrewnionej	2021	96	3	5
	2022	87	5	4
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	51	3	3
rodziny niezawodowej	2021	23	0	0
	2022	20	2	2
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	14	0	1
placówki opiekuńczo-wychowawczej	2021	129	2	2
	2022	139	3	2
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	56	0	0

Wysokość świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Osoba usamodzielniana z:	Rok	Wysokość świadczeń wypłaconych w zł. na		
		kontynuowanie nauki	usamodzielnienie	zagospodarowanie
rodziny spokrewnionej	2021	53 796	10 930	8 190
	2022	50 845	19 414	7 041
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	30 018	11 763	5 346
rodziny niezawodowej	2021	12 738	0	0
	2022	11 238	15 678	3 564
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	8 080	0	1 782
	2021	68 392	10 958	4 650

placówki opiekuńczo- wychowawczej	2022	77 966	18 874	5 000
	2023 (stan na 30.06.2023r.)	33 776	0	0

Źródło: opracowanie własne

Najwyższą liczbę świadczeń obejmuje pomoc na kontynuowanie nauki. Wysokość wypłaconej pomocy na kontynuowanie nauki w analizowanych latach wynosiła łącznie 346 849 zł. Pomoc na usamodzielnienie została przyznana 18 osobom, na kwotę 87 617 zł, natomiast pomoc na zagospodarowanie – 19 wychowankom w łącznej wysokości 35 573 zł.

VI. Analiza SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

Istnieją zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim. Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również osłabiają zagrożenia realizacji programu. Natomiast na słabe strony należy zwrócić szczególną uwagę, gdyż mogą one utrudniać lub nawet uniemożliwiać realizację celów zawartych w projekcie.

ANALIZA SWOT – PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE MIŃSKIM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ❖ zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej (PCPR, w tym zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, OPS) ❖ zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ❖ stały kontakt PCPR z placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi, ❖ funkcjonowanie trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych, ❖ niski koszt utrzymania dziecka w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej w porównaniu do innych placówek, ❖ funkcjonowanie rodzin zastępczych zawodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ zbyt mała liczba funkcjonujących rodzinnych form pieczy zastępczej, ❖ brak nowych kandydatów na rodziny zastępcze, ❖ brak rodzin pomocowych, ❖ niewielka liczba wolontariuszy do pracy w pieczy rodzinnej ❖ brak rodziny zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego, ❖ brak organizacji działających na rzecz wsparcia dziecka i rodziny zastępczej; ❖ brak mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej oraz brak środków na ich utworzenie,

- ❖ funkcjonowanie rodzinnego domu dziecka,
- ❖ funkcjonowanie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, radca prawny, prawnik, policjant, mediator, , doradca ds. osób niepełnosprawnych, terapeuta ds., uzależnień, pedagog, interwent kryzysowy),
- ❖ organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze,
- ❖ promocja idei rodzicielstwa zastępczego,
- ❖ wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia,
- ❖ pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego.
- ❖ brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- ❖ brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się,
- ❖ zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców biologicznych,
- ❖ brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.
- ❖ zbyt mała liczba specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży w publicznych placówkach zdrowia - długotrwałe uzależnienie rodzin od świadczeń pomocy społecznej

ANALIZA SWOT – PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE MIŃSKIM

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze; ❖ kampania promująca rodzicielstwo zastępcze; ❖ promowanie wartości rodzinnych; ❖ pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego ❖ dostęp do środków unijnych ❖ udział w programach i projektach organizowanych przez MPiPS ❖ współpraca z ośrodkiem adopcyjnym ❖ praca z rodziną biologiczną podejmowana we współpracy z instytucjami i urzędami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. ❖ zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną z dzieckiem problemowym m.in.: superwizora; ❖ stałe szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry; 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ małe zainteresowanie kandydatów do utworzenia rodziny zastępczej szczególnie rodziny zastępczej zawodowej, ❖ problemy wychowawcze w pieczy zastępczej, ❖ wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, ❖ ograniczone środki finansowe na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia ❖ brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny, ❖ powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do patologicznego środowiska rodzinnego, brak odpowiednich wzorców, bieda, patologizacja i nieporadność życiowa rodzin naturalnych, ❖ powiększająca się liczba dzieci z niepełnosprawnością, ❖ wypalenie zawodowe pracowników.

VII. Analiza i wnioski

W realizacji założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej konieczne jest położenie nacisku na podejmowanie przez gminy działań na rzecz pracy z rodziną i w konsekwencji utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej. Równie ważne są działania powodujące wzrost liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, jako tych najbardziej przyjaznych dziecku. Zauważalnie wzrasta liczba małoletnich matek z dziećmi przebywających w pieczy zastępczej. Wobec powyższego konieczne jest wsparcie wychowanek przebywających w pieczy zastępczej ze względu na kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich, umożliwienie im kontynuowania nauki przy jednoczesnym zapewnieniu im uczestniczenia w samodzielnym sprawowaniu opieki nad dzieckiem.

W związku z licznymi sytuacjami wskazującymi na konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w trybie interwencyjnym istnieje pilna potrzeba utworzenia miejsc interwencyjnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz zabezpieczenia miejsc, szczególnie dla dzieci do 10 roku życia w pogotowiach rodzinnych.

Nowy okres objęty planowanym Programem będzie stanowił wyzwanie dla jednostek pomocy społecznej gmin Powiatu Mińskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim w kwestii stworzenia usamodzielniającym się wychowankom przebywającym w pieczy zastępczej warunków do aktywizacji społecznej, zawodowej i mieszkaniowej. Działania w zakresie tworzenia warunków niezbędnych do skutecznego usamodzielniania należy również skierować do opiekunów usamodzielniania. Podejmowane działania wobec usamodzielnianych wychowanków powinny być wielokierunkowe oraz interdyscyplinarne, z wykorzystaniem zasobów i możliwości gmin, z których usamodzielniani wychowankowie się wywodzą, i którzy po osiągnięciu pełnoletności lub zakończeniu edukacji powrócą do środowisk pochodzenia.

Budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego pozwoli na pozyskiwanie kandydatów do pełnienia roli rodziców zastępczych oraz umożliwi organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji koniecznej, dobór właściwego środowiska zastępczego bez dodatkowego obciążania już istniejących środowisk zastępczych.

Do rodzinnej pieczy zastępczej ustawa wprowadza liczne uszczegółowienia dotychczasowych przepisów, m. in. wymagań w stosunku do osób, którym powierza się pełnienie funkcji rodziny zastępczej (niezawodowej, zawodowej) lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rejestru zawierającego dane tych osób, umów zawieranych z rodziną zastępczą niezawodową o pełnienie funkcji rodziny zawodowej albo rodzinnego domu dziecka, a także z rodziną zawodową o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Dodatkowo konieczne jest sukcesywne podnoszenie standardów pracy wszystkich podmiotów i współpracy między nimi w zakresie realizacji ustawy przy równoczesnym udzielaniu świadczeń finansowych o charakterze obligatoryjnym oraz fakultatywnym

w ramach posiadanych środków. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje na wielość podmiotów i instytucji jako realizatorów i partnerów. Interdyscyplinarne podejście do założeń ustawy stanowi o jakości oferowanego wsparcia i profesjonalizmie służb zaangażowanych w ich urzeczywistnianie. Wymiana doświadczeń i wypracowanie standardów współpracy jest jednym z koniecznych elementów do budowania zwartego systemu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Udzielanie wsparcia specjalistycznego jest elementem niezbędnym do właściwego diagnozowania i budowania planu działania w sytuacji kryzysu rodzinnego. Wykorzystywanie metod terapeutycznych indywidualnych i grupowych stanowi uzupełnienie działań standardowych.

Wsparcie specjalistyczne dla rodzin zastępczych oraz kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych konieczne jest z uwagi na zwiększenie kompetencji poszczególnych osób prowadzących pieczę zastępczą, w tym zapobiegające wypaleniu zawodowemu, i służące wymianie doświadczeń i nawiązaniu wzajemnej współpracy.

VIII. Finansowanie programu

Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą w szczególności z:

- 1) budżetu Powiatu Mińskiego,
- 2) budżetu Państwa,
- 3) budżetów samorządów gminnych (art. 191 ust. 8 ustawy),
- 4) budżetów powiatowych (art. 191 ust. 4 ustawy - z tytułu zawartych porozumień),
- 5) odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dziecka pieczy,
- 6) środków pozyskanych z zewnątrz w ramach projektów i konkursów.

IX. Beneficjenci i realizatorzy programu

Program skierowany jest bezpośrednio do osób i rodzin w szczególności:

- 1) dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 2) rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- 3) rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- 4) usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnienia,
- 5) kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych lub rodzinnych domów dziecka,
- 6) kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego,
- 7) rodzin pomocowych sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem z pieczy zastępczej.

Jednostką koordynującą realizację Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim jako Organizator Pieczy Zastępczej, który przy jego realizacji będzie współpracował z następującymi podmiotami:

- 1) rodzinami zastępczymi;
- 2) rodzinami pomocowymi;
- 3) placówkami opiekuńczo-wychowawczymi;
- 4) sądami rodzinnymi;
- 5) kuratorami
- 6) policją;
- 7) ośrodkami pomocy społecznej;
- 8) placówkami oświatowymi;
- 9) organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi;
- 10) Ośrodkiem Adopcyjnym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci;
- 11) Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej;
- 12) Wydziałem Polityki Społecznej w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim;
- 13) Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim;
- 14) środkami masowego przekazu;
- 15) służbą zdrowia (szpitale, NZOZ, ZOZ);
- 16) przedsiębiorcami.

X. Struktura celów i kierunki działań

PRIORYTET:

Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Każda forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym prawo do powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie od tego, na jak długo trafia do form opieki zastępczej. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze, stąd, realizując powyższe wskazania, jak i ustawowe założenia, należy kłaść szczególny nacisk na:

- 1 Tworzenie warunków do powstawania nowych rodzinnych form pieczy zastępczej (rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, rodzinne domy dziecka) dających szansę na harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową wychowanków***
-

Kierunki działań:

- **promocja rodzinnych form pieczy zastępczej** - dotarcie do jak najszerszej grupy mieszkańców powiatu, zaistnienie w ich świadomości oraz pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej, poprzez:
 - **zamieszczanie informacji propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego** w lokalnych mediach, organizowanie akcji informacyjnych (ulotki, informacje na

- stronie internetowej PCPR, artykuły w lokalnej prasie),
- **prowadzenie naboru i kwalifikacji** kandydatów,
 - **prowadzenie szkoleń** dla rodzin zastępczych,
 - w miarę możliwości finansowych powiatu finansowanie wynagrodzeń prowadzących rodziny zawodowe i RDD w kwotach podwyższonych niż wskazane w ustawie.

2 Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez podejmowanie działań przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu i rutynie oraz działań mających ułatwić radzenie sobie z codziennymi trudnościami

Kierunki działań:

- 1) **inicjowanie powstawania rodzin pomocowych** spośród kandydatów na opiekunów zastępczych przeszkolonych i zakwalifikowanych do sprawowania pieczy zastępczej (zagwarantuje to między innymi zawodowym opiekunom zastępczym możliwość korzystania z urlopu wypoczynkowego, co może przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu);
- 2) **organizowanie specjalistycznych szkoleń** mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania;
- 3) **przygotowywanie przez psychologa** dla opiekunów zastępczych informacji zawierających wskazówki postępowania w przypadku określonych trudności wychowawczych np. radzenia sobie z kłamstwem wychowanków, uczenia samodzielności, technik dyscyplinujących, efektywnej komunikacji lub dotyczących specyficznych zaburzeń rozwoju dzieci np. zaburzenia więzi – RAD, Poalkoholowy Zespół Płodowy – FAS, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytami uwagi ADHD;
- 4) **organizowanie warsztatów** umożliwiających praktyczne przećwiczenie trudnych sytuacji i zagadnień zarówno dla rodziców zastępczych jak i wychowanków (np. zajęcia socjoterapeutyczne, nauka przez zabawę, radzenie sobie ze stresem, problemami adaptacyjnymi);
- 5) **zabezpieczenie wsparcia specjalistów** dostępnych w PCPR: psychologa, prawnika, doradcy ds. rodziny, terapeutę ds. uzależnień, mediatora, pedagoga, policjanta, doradcy ds. osób niepełnosprawnych;
- 6) **zabezpieczenie możliwości uzyskiwania regularnych, bezpłatnych konsultacji psychologicznych i przeprowadzania diagnozy psychologicznej** pod kątem sprawowania pieczy zastępczej;
- 7) **inicjowanie wolontariatu** na rzecz rodzin zastępczych i wychowanków;
- 8) **gratyfikacja finansowa** (w miarę możliwości finansowych powiatu podwyżki wynagrodzeń);
- 9) **zabezpieczanie środków finansowych w budżecie na wskazane w ustawie fakultatywne i obligatoryjne formy wsparcia** (osoby do pomocy, środki finansowe

na wypoczynek wychowanków, remont, refundację kosztów utrzymania lokali mieszkalnych itp.);

10) **interdyscyplinarna współpraca** z sądami oraz innymi instytucjami w zakresie holistycznej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

3 Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych

W zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną należy uwzględnić działania mające na celu jak najlepsze przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w placówce bądź rodzinie zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie. Efektywne przygotowywanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia od chwili umieszczenia w placówce oraz rodzinie zastępczej ma w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Kierunki działań:

- 1) **wczesne przygotowanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do usamodzielnienia** (uczenie samodzielności w samoobsłudze: pranie, gotowanie, sprzątanie, załatwianie drobnych spraw domowych, zakupy; wzmacnianie samooceny, wiary we własne możliwości, zdolności, przekazywanie pozytywnych wzorców życia rodzinnego, stosunków międzyludzkich, nauka planowania krótko i długookresowego itp.);
- 2) **konsultacje psychologiczne** – identyfikacja zasobów tkwiących w wychowanku, mocnych i słabych stron, nauka efektywnej komunikacji, asertywności, radzenia sobie ze stresem;
- 3) **umożliwienie uzyskania bezpłatnej porady specjalistów;**
- 4) **przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki;**
- 5) **utworzenie mieszkania chronionego dla usamodzielnianych wychowanków;**

4 Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie

Potencjałem każdej instytucji są jej pracownicy. Dokonujące się zmiany dotyczące roli pomocy społecznej oraz sposobów rozwiązywania problemów wymagają systematycznego kształcenia i doskonalenia umiejętności koordynatorów i pracowników socjalnych. Profesjonalna kadra umożliwi właściwe wypełnianie zadań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

Kierunki działań:

- 1) **udział w szkoleniach i konferencjach** w zakresie pomocy dziecku i rodzinie;
- 2) **udział w warsztatach i szkoleniach przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu;**
- 3) **możliwość uczestniczenia w superwizji** wykonywanej pracy;

- 4) możliwość uzyskania w sytuacjach trudnych i kryzysowych wsparcia ze strony psychologa, terapeuty.

5 Utrzymanie obowiązujących standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Kierunki działań:

- 1) dążenie do wypracowania w placówce modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego.

6 Limity dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim na lata 2024 -2026

	2024	2025	2026
Limit rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Mińskim	1	1	1
Limit rodzinnych domów dziecka w Powiecie Mińskim	1	1	1
Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych	1	1	1

Źródło: opracowanie własne

XI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Harmonogram działań w ramach realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

L.p.	Cel szczegółowy	Działanie	Termin realizacji	Efekty	Wskaźniki i mierniki	Realizatorzy
1	Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie Współpracy z rodziną naturalną	<ol style="list-style-type: none"> 1) Udział w kampaniach promujących idee rodzicielstwa zastępczego. 2) Rozwój zawodowych i niezawodowych form opieki nad dzieckiem, z uwzględnieniem rodzin specjalistycznych oraz rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego. 3) Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych. 4) Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. 5) Prowadzenie procesu diagnostyczno- kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 6) Współpraca i koordynacja instytucji i służb działających na terenie powiatu mińskiego na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia. 	2024-2026	<ol style="list-style-type: none"> 1) Powstanie różnorodnych form opieki zastępczej w powiecie mińskim. 2) Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralnego elementu systemu pieczy zastępczej. 3) Wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. 4) Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 5) Zmniejszenie liczby wychowanków powracających do placówki. 6) Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej. 7) Pozyskanie nowych zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie mińskim 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej – 8 rocznie 2) Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej – 5 rocznie 3) Liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych – 1 rocznie 4) Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej – 20 rodzin rocznie 5) Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin biologicznych – 3 rocznie 	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe.

				zgodnie z ustalonym limitem na danym rok kalendarzowy.		
2	Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Systematyczne przygotowywanie wychowanków placówek opiekuńczo- wychowawczych i rodzin zastępczych do procesu usamodzielnienia. 2) Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowywanie. 3) Wsparcie przy uzyskaniu mieszkania z zasobów miasta/gminy usamodzielnianemu wychowankowi, 4) Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków. 5) Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez udzielanie specjalistycznego poradnictwa : psychologicznego, pedagogicznego – celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu. 	2024-2026	<ol style="list-style-type: none"> 1) Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia 2) Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy. 3) Wsparcie finansowo-rzeczowe pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ilość uzyskanych pozytywnych ocen z realizacji programu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej – 3 rocznie 2) Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia poradnictwa specjalistycznego - 5 rocznie 3) Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie - 50% tych co opuścili pieczę zastępczą w danym roku 4) Liczba wychowanków, którzy otrzymali mieszkanie socjalne z zasobów miasta/gminy – 1 rocznie 	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, szkoły
3	Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 1) Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej. 2) Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej współpracujących z Centrum. 	2024-2026	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry Pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Liczba zrealizowanych szkoleń i projektów w zakresie pieczy zastępczej – 1 projekt 2) Liczba szkoleń, kursów zrealizowanych przez 	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe,

		<ul style="list-style-type: none"> 3) Udział pracowników Centrum pracujących w obszarze pieczy zastępczej w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie. 4) Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną. 5) Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej. 6) Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu –pracownikami socjalnymi, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną. 		<ul style="list-style-type: none"> 2) Poznanie i wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 3) Wsparcie przez organizacje pozarządowe pracowników pomocy społecznej oraz kadry współpracującej. 4) Sprawny przepływ informacji między poszczególnymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz pieczy zastępczej na poziomie gminnym, powiatowym. 5) Podniesienie i utrzymanie standardów usług opiekuńczo-wychowawczych w istniejących placówkach rodzinnych na terenie powiatu 	<p>koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – 2 szkolenia rocznie na jednego pracownika</p> <p>3) Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje – 10% zatrudnionych pracowników w zespole rodzinnej pieczy zastępczej</p>	<p>placówki służby zdrowia</p>
4	Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie mińskim	<ul style="list-style-type: none"> 1) Szkolenia już istniejących rodzin zastępczych: niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz rodzin spokrewnionych. 2) Poradnictwo specjalistyczne - prawne, psychologiczne, socjalne dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionych. 3) Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczej, opiekuńczej. 	2021-2023	<ul style="list-style-type: none"> 1) Poszerzenie przez rodziny: niezawodowe, zawodowe, prowadzące rodzinny dom dziecka i spokrewnione umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz umiejętności wspierających dzieci w rozwoju. 2) Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinny dom dziecka w wypełnianiu funkcji 	<ul style="list-style-type: none"> 1) Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – zgodnie z limitem określonym w ustawie 2) Liczba rodzin: niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionych uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, 	<p>PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe placówki służby zdrowia</p>

		<p>4) Wypłacanie świadczeń: rodzinom niezawodowym, zawodowym, prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionym.</p> <p>5) Umożliwienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej.</p>		<p>opiekuńczo-wychowawczej.</p> <p>3) Wsparcie rodzin zastępczych w formie poradnictwa specjalistycznego takiego jak: prawne, psychologiczne, socjalne</p>	<p>konferencjach doksztalcających zawodowo – 10% funkcjonujących rodzin</p> <p>3) Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne - 20% funkcjonujących rodzin</p> <p>4) Wydatkowana kwota na świadczenia dla rodzin zastępczych – każda uprawniona rodzina</p>	
5	Utrzymanie obowiązujących standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	<p>1) Dążenie do wypracowania w placówce modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego.</p>	2024-2026	<p>1) Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>2) Poznanie i wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.</p> <p>3) Sprawny przepływ informacji między poszczególnymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz pieczy zastępczej na poziomie gminnym, powiatowym.</p>	<p>1) Liczba szkoleń, kursów zrealizowanych przez wychowawców – 1 szkolenie rocznie na jednego pracownika</p> <p>2) Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje – 10% zatrudnionych pracowników</p>	PCPR, Placówki opiekuńczo-wychowawcze, Starostwo Powiatowe

Źródło: opracowanie własne

XII. Monitoring i ewaluacja

W okresie obowiązywania, Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji.

Monitoring programu odbywać się będzie poprzez:

- ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,
- uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne,
- coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami.

Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w niniejszym programie.

XIII. Zakończenie

Przedstawiony Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim. Ideą przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie rodzin zastępczych, spokrewnionych, niezawodowych, a także poszukiwanie nowych rodzin zastępczych zawodowych. Szczególną rolę w Programie pełni również współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu, celem pracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych oraz integracja i standaryzacja działań wszystkich instytucji pomocowych wspierających rodzinę i dziecko.